

Kunnskaps-grunnlaget i Flakstad kommune

Kunnskapsgrunnlaget samler relevant informasjon og innsikt om utfordringer og utviklingstrekk i samfunnet.

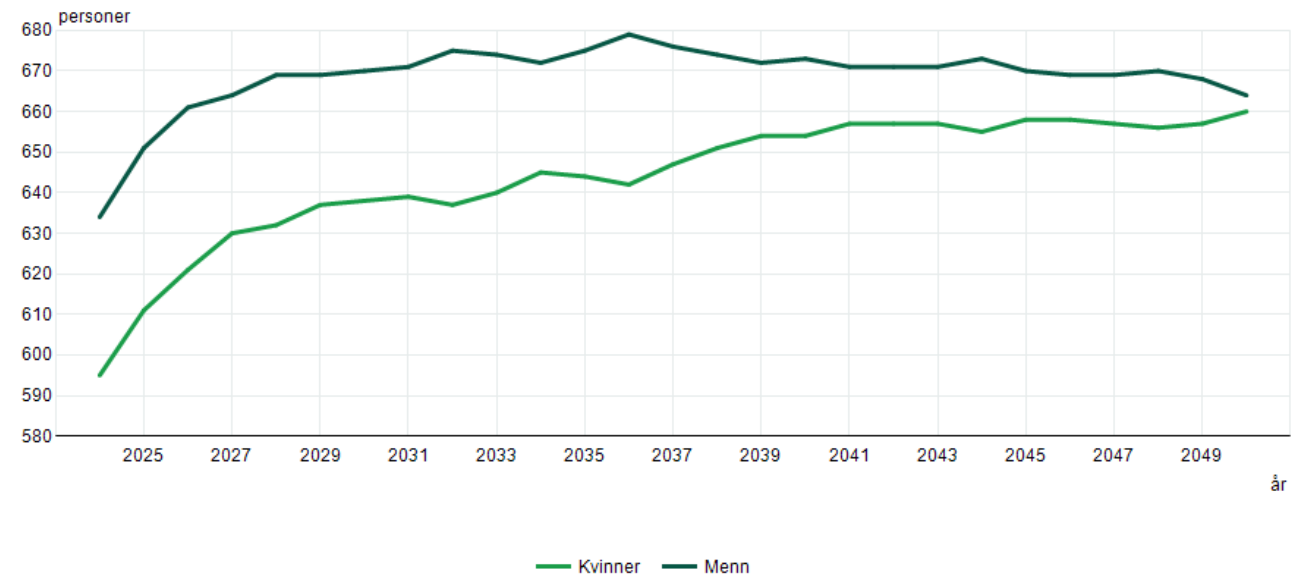

Dokumentet legger til rette for at utvikling og drift skjer med bakgrunn i kunnskapsbaserte valg og beslutninger

Befolkningssammensetning

- Grunnlagsdata om befolkningen; antall innbyggere, alders- og kjønnsfordeling, sivilstatus, etnisitet, flyttemønstre osv.
- Det bør brukes i strategiske veivalg for kommunens planarbeid.
- Dette danner grunnlag for hvilke satsningsområder som er viktig i Folkehelsearbeidet i Flakstad.

14288: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter kjønn og år. Flakstad, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Framskrevet befolkning (inndeling pr 01.01.24)

-
- De siste 10 årene har fødselstallene i Flakstad variert fra 5-15, eller 3,6-10,9 promille, i befolkningen. Dette er omtrent likt med kommuner med samme størrelse. Det er en jevn nedgang fra 25 år tilbake, da fødselstallene lå rundt 20-25 eller 13-15 promille i befolkningen.
 - Det er færre som bor alene i Flakstad (23,1% av befolkning > 45 år og 15,6% av befolkningen totalt) sammenliknet med kommuner i lik størrelse og med fylkes og landsgjennomsnitt.
 - En indikator som beskriver samfunnsengasjementet er valgdeltakelse. For Flakstad kommune var valgdeltakelsen blant stemmeberettigede ved kommune- og fylkestingsvalget 2023 bare 59,8 % for 2015 var det 56 % og ved stortingsvalget 2013 68%. Dette er lavere enn landsgjennomsnittet (60 % i 2015 og 78% i 2013) og fylkesgjennomsnittet (60% i 2015 og 75% i 2013).
 - Mulige årsaker; religiøs overbevisning og fallende engasjement for en mulig politisk påvirkning.
-

Demografi, tilgjengelig arbeidskraft og ansvar for eget liv og helse.

- Flakstad kommune har en aldrende befolkning. Andelen eldre øker samtidig med at folketallet synker. Forskjellene her er større enn i fylket og landet for øvrig, noe som er urovekkende med tanke på behovet for fremtidige helse – og omsorgstjenester. Rammetilskuddet fra Staten til kommunen avhenger av folketallet og blir lavere når folketallet synker. Sammenliknet med kommuner med tilsvarende størrelse i vår region, er det nokså like forhold.
- De personalressursene Flakstad har tilgjengelig per nå vil ikke kunne drifte tjenester om nåværende organisering og driftsnivå fortsetter. Forebyggende tiltak og at kommunen, jamfør folkehelseloven legger til rette for at den enkelte tar ansvar for egen helse, er avgjørende. For eksempel delta i fysisk aktivitet, riktig kosthold osv.
- Kommunen må ha bevissthet rundt utforming av nærmiljøet og boliger samt følge retningslinjene og lovverket (Plan og bygningsloven).
- Den enkelte innbygger er selv ansvarlig for å kjøpe eller tilrettelegge egen bolig, den enkeltes ansvar innebærer å tilrettelegge for egen alderdom og helsetilstand (og det er kommunens ansvar å være tydelig i sin kommunikasjon om dette).
- Det må være tilgang til arenaer som innbyggerne kan bruke aktivt for å ivareta egen helse. Frisklivssentralen, frivillige organisasjoner, seniorsentre, idrettslag, kulturorganisasjoner og uformelle møteplasser er eksempler på slike arenaer. Eldre i kommunen trenger informasjon og veiledning i forhold til hva de kan gjøre for å holde seg aktive og bo lengre i egen bolig.

Sosiale ulikheter i helse

- Handler om systematiske forskjeller i helsetilstanden mellom grupper basert på sosiale og økonomiske faktorer som yrke, utdanning og inntekt. Disse forskjellene er ikke tilfeldige, men sosialt skapt – og dermed mulig å endre.
- Helseforskjellene følger en gradient: Jo høyere sosioøkonomisk status, desto bedre helse – gjennom hele inntekts – og utdanningsskalaen. Selv små forbedringer i status gir statistisk sett bedre helse, selv om det finnes unntak på individnivå.
- I Flakstad er det viktig å bruke felles arenaer, som helsefremmende barnehager og skoler, for å forebygge sosiale helseforskjeller og fremme god helse for alle.
- Statistikker om helsetilstand i grupper kan bryte taushetsplikten i små kommuner da referentgruppene er for små. Det finnes ikke godt nok statistisk grunnlag på alle områder for å si noe om samlet utfordring.

Oppvekst- og levekårsforhold

4 GOD UTDANNING

- Oppvekst og Levekår handler blant annet om økonomi, bolig, arbeid og utdanning. Økonomiske forhold inkluderer lavinntekt og inntektsforskjeller. Arbeid handler om tilknytning til arbeidslivet, sykefravær og uførhet. Utdanning gjelder andelen med høyere utdanning og frafall fra videregående skole.
- Levekår formes både av individuelle ressurser og mulighetene man har til å bruke dem – for eksempel i skole eller arbeidsliv. Det er godt dokumentert at høyere utdanning henger sammen med bedre helse og lengre levetid.
- I Flakstad er det færre som fullfører videregående og høyere utdanning enn ellers i fylket og landet. Dette har vært stabilt de siste årene og henger sammen med høyt frafall, spesielt på yrkesfag. Samtidig krever mange av de lokale jobbene i fiskeri, oppdrett, turisme og jordbruk ikke høyere utdanning, noe som påvirker unges valg og utdanningsnivå i kommunen.

Utdanningsnivå I Flakstad

Pr 01.01.2024

Medianinntekten ligger litt lavere enn fylkessnittet.

Det er større uførhet enn fylkes og landssnitt.
Arbeidsledigheten fra 2,7 til 1,8 % siste år-positivt!

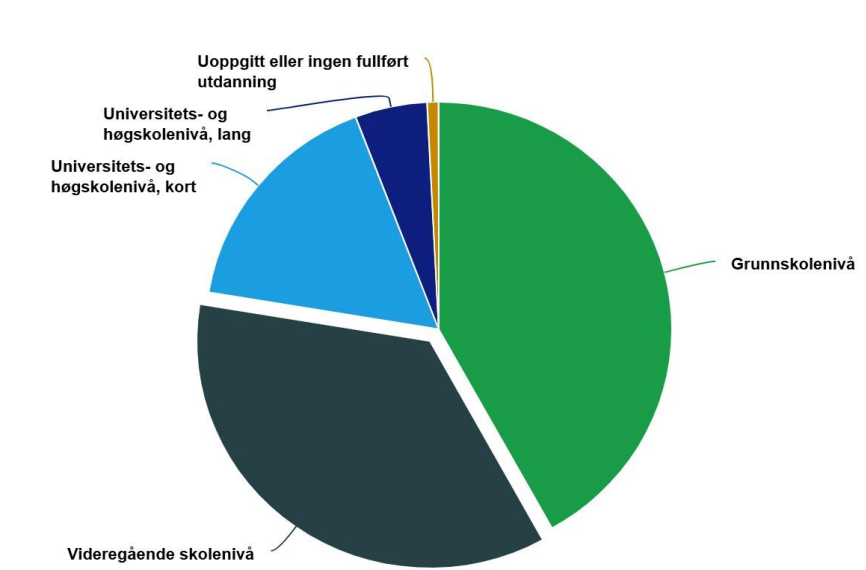
Legemeldt sykefravær blant kvinner betydelig større enn landssnitt, økende særlig siste år 7,7% samlet. (2014)

Kvinner: 10,8%

Menn: 4,1% G

Gradert sykmelding oftere brukt i Flakstad enn snitt på fylkes – og landsnivå.

Høyeste fullførte utdanningsnivå

Kilde: Befolkningens utdanningsnivå, Statistisk sentralbyrå

	2019	2020	2021	2022	2023	Endringer i %
1859 Flakstad	6,0	6,4	6,3	5,5	7,1	28.9

Andelen legemeldt sykefravær.

Kilde:NAV

SSB

Barnehage

- Det er en kommunal barnehage som er lokalisert på Ramberg.
- Barnehagen i kommunen er definert som helsefremmende barnehage. Det vil si med føringer for kosthold og aktivitet som kommer fra fylkeskommunen gjennom samarbeidsavtalen. Per nå (mai 2025) ser det ut for at det ikke er ventelister på plass høsten 2025.

Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

- Miljøet påvirker helsen på flere måter, blant annet gjennom drikkevannskvalitet, luft, støy, tilgang til friluftsområder og sosiale møteplasser. Det sosiale miljøet inkluderer også organisasjonsliv, valgdeltakelse og kulturtilbud. Disse forholdene omtales i Folkehelselovens kapittel 3.
- I Flakstad har drikkevannskvaliteten lenge vært varierende. Mange små vannverk forsyner spredt bosatte områder. I 2023 hadde bare 71,6 % av innbyggerne god vannforsyning – lavere enn både fylkes – og landsgjennomsnittet. Årsaker kan være dårlig råvann med tilsig fra områder med frittgående dyr og økt turisme med mangelfulle toalettløsninger. Det kan også skyldes utilstrekkelig vannrensing.
- Til tross for dette er forekomsten av vannbårne sykdommer lav. Flakstad har også lite støy og luftforurensning

Trafikksikkerhet

Flakstad kommune ble trafikksikker kommune i 2024. Gang og sykkelsti er ferdigstilt på Ramberg.

Det finnes ikke sykkel eller gangvei fra bygdene inn til Ramberg sentrum. Det er svært trafikkerte veier i turistsesongene og det er potensielt farlig for gående og syklende og ferdes langs veiene. Dette fører til mindre aktivitet som sykle/gå til og fra skole/jobb. Sak om utbygging av sykkel og gangsti må politisk behandles.

Det finnes ikke sykkel eller gangvei fra bygdene inn til Ramberg sentrum. Det er svært trafikkerte veier i turistsesongene og det er potensielt farlig for gående og syklende og ferdes langs veiene. Dette fører til mindre aktivitet som sykle/gå til og fra skole/jobb. Sak om utbygging av sykkel og gangsti må politisk behandles.

Kollektivtransport, på grunn av spredt bosetting, er vanskelig tilgjengelig for mange og oppleves som et hinder for deltakelse i organiserte aktiviteter. Det kan oppleves spesielt vanskelig for nye innbyggere og flyktninger spesielt.

Helserelatert atferd

Har innvirkning på helse, det kan for eksempel være fysisk aktivitet, ernæring og bruk av tobakk og rusmidler. Helserelatert adferd kan også omfatte seksualatferd og risikoatferd som kan føre til skader og ulykker.

- Ernæring
- Sykelig overvekt, eller anoreksi – flere typer spiseforstyrrelser. Den vestlige verden er sterkt representert i antall med disse helseutfordringer.
- Fra kommunehelsas statistikkbank finner vi at det er 31% med overvekt/fedme i Flakstad blant 17 - åringer på nettbasert sesjon, mot 27 % i Nordland fylke og 22 % i hele Norge. Overvekt er en risikofaktor for flere livsstilssykdommer. Tjenester i kommunen må fokusere på gevinsten av sunt kosthold til befolkningen i kommunen.
- Fysisk aktivitet
- Overtrening eller inaktivitet kan begge gi skadelige helseutfall. Et balansert forhold med ulike aktiviteter er bra for alle. Fysisk aktivitet har avgjørende betydning for helse og trivsel.
- Kommunen har flere gratis treningsalternativ. Gode turstier og utendørs fotballbaner.
- Flott treningssenter med tilgjengelige fysioterapeuter.
- Ny idrettshall.

-
-
-
-
-
- Fysisk inaktivitet er en økende utfordring, og inaktiviteten øker i alle aldersgrupper. Samfunnet tilrettelegges for inaktivitet, og man skal i dag være bevisst for å få fysisk aktivitet som en del av hverdagen. De fleste kjenner til nytten ved fysisk aktivitet, likevel er atferdsendringen fra å være passiv til å bli aktiv svært vanskelig. For barnas del vektlegges det å gå til/fra skolen som viktig.
 - Mer enn 25% av 1.klassinger kjøres til skolen selv om skoleveien er < 500 m, ifølge transportøkonomisk institutt.
 - De statistiske dataene er innhentet fra ungdata-undersøkelsen 2022. De viser at 79 % av ungdomsskoleelevene i Flakstad er aktive minst en time pr uke. Dette tallet sier lite om generell aktivitet og fysisk helse, vi vet at etter pandemi har barn og unge falt fra i idrettslagene, det er vanskelig å komme med konkrete tall for Flakstad
 - Det finnes mengder av dokumentasjon på at bruk av fysisk aktivitet er forebyggende og svært effektivt i behandling av en rekke sykdommer og tilstander; ofte kan aktivitet erstatte legemidler eller redusere behovet for medikamenter. Legene i kommunen fokuserer spesielt på frisklivstilbud.

-
- Røyking: På landsbasis har det registrerte tobakksforbruket i hele landet gått ned betraktelig etter at røykeloven ble innført. Fortsatt røyker 7,5% daglig og 16% snuser daglig.
 - Rus – og spilleavhengighet: Folkehelseprofilen for Nordland viser at 34% av befolkningen (18 år<) drikker alkohol en gang pr uke eller oftere. Vi har ikke tallgrunnlag for Flakstad. Kommunen mangler AKAN kontakt.
 - Seksualatferd blant ungdom: Seksualundervisningen følger skoleplanen og starter rundt 5.trinnet. Noen lærere tar denne undervisningen selv, mens andre tar inn helsesykepleier i undervisningen. Helsesykepleier er til stede på skolen hver uke, tilgjengelig for gruppesamtaler og individuelle samtaler. Hun har tilgjengelig kondomer for utlevering.
 - Elevene må ut av kommunen for å ta videregående utdanning og oppfølgingen i den videregående skolen skjer fra Vestvågøy kommune.
-
-
-
-

Helsetilstand

- **Befolkningens helsetilstand** beskriver den generelle helsen i en gruppe mennesker, for eksempel i en kommune, et fylke eller et land. Det handler om hvor mange som er friske eller syke, hvor lenge folk lever (forventet levealder) og hvor mye sykdom, skade og psykiske plager som finnes i befolkningen.
- Helsetilstanden vurderes ofte ved å se på:
- **Levealder**
- **Forekomst av sykdommer** (som hjerte – og karsykdom, diabetes og psykiske lidelser)
- **Funksjonsnivå og livskvalitet**
- **Helseforskjeller mellom grupper** (f.eks. etter inntekt, utdanning eller bosted)

Oppsummering og funn

Fakta:

- Flere eldre
- Færre yrkesaktive
- Store utfordringer i forhold til å fordele personalmessige ressurser på nødvendige og lovpålagte tjenester.
- Færre unge med høyere utdanning og utenforskap.

Satsningsområder:

- Forebyggende helsearbeid(forebygge ensomhet, inaktivitet, utenforskap og selvpåførte livsstilssykdommer)
- Ansvar for eget liv og helse – aktivt være en tilrettelegger og informant for innbyggere slik at de selv tar et større ansvar
- Ny organisering av tjenester for å dekke lovpålagte tjenester

